

Něco málo o Hongkongu (2)

V minulém čísle jsme se stručně seznámili s historií Hongkongu a začali se zabývat emisemi jeho známek s obrazem královny Viktorie. K tomu dnes k nim připojíme některé podrobnosti. V jejich přehledu budeme pokračovat i příště, a období svázané s touto panovnicí uzavřeme zajímavou oblastí poštovních kolků.

FRANTIŠEK BENEŠ

Barvy

Už jsme řekli, že některé nominální hodnoty vyšly vícekrát, někdy ve stejných a jindy v různých barvách (i podobných). To samozřejmě klade nároky na schopnost tyto barvy a jejich odstíny správně rozpoznat, protože jejich cenové záznamy mohou být značně rozdílné. Týká se to nominálů od nejnižších po nejvyšší – např. Ⓞ známka 2 c 1882 karmínová má záznam 3 Michel Euro (ME), zatímco fialovočervená stojí 16x více; Ⓞ 1 \$ / 96 c 1885 šedohnědá má záznam 120 ME, zatímco velmi podobná stejná hodnota z roku 1898 šedočerná 5.500 ME!

Není samozřejmě v možnostech časopisu na ilustracích názorně ukázat barvy tak, aby se podle toho mohli sběratelé řídit, tady je třeba získat zkušenost, radu pokročilejšího kolegy a u drahých položek při nákupu požadovat atest důvěryhodného znalce. Pokud nic z toho není k dispozici, lze doporučit především opatrnost a jako první krok kontrolu, zda stejná hodnota neexistuje v lacinější verzi (k tomu může dobře posloužit přehledná tabulka na 43. straně červencové Filatelie). A pokud tomu tak je, je lepší neudělat nic (v pochybnostech tedy známku bez atestu důvěryhodného znalce nekoupit), než udělat chybu (a riskovat vznik škody).

Ale i v rámci nákladu stejné známky se barvy mohou lišit, a pokud nejde o důsledek poškození (například vyblednutím nebo třeba kontaktem s nevhodnou fólií) a nejde o drahou položku, rozhodně stojí za to si ji do sbírky doplnit. Nezapomeňme, že se dosud řídíme „západními“ katalogy (Michel, Scott, Gibbons), které jsou do značné míry povrchní a neuvádějí specializované údaje v rozsahu, který by si klasické hongkongské známky zasloužily. To se ale může samozřejmě změnit, nebo k nám může přijít specializovaný katalog čínský, a pak se nákup odlišných odstínů může ukázat stejně prozíravý, jako tomu bylo třeba u našich známek Hradčany, například hodnoty 15 h.

Typy

Katalogy, které jsou u nás běžně dostupné, uvádějí typy hongkongských známek s Viktorií vlastně jen u přetiskových vydání, kde je dole latinkou změněna nominální hodnota a vlevo nahoře je buď připojen další přitisk z čínských znaků (běžný druhý typ), nebo tento přitisk chybí (pak jde o dražší typ první).

Pokud je na levém okraji čínský přitisk, jde o levnější II. typ.

Čínské přetisky se vyskytují různě silně otištěné. Slabě otištěný (známka vpravo) se někdy padělatel snaží odstranit, aby vytvořili známku I. typu (v tomto případě za 5.500 ME).

Tento přístup neodpovídá zcela představám o typech, jak je máme tradičně zažity u našich známek. Při studiu kreseb klasických hongkongských emisí lze nejspíš nalézt odlišnosti, které by představám o typech odpovídaly lépe, a nelze předpokládat, že by si těchto rozdílů nepovšimli i sběratelé zahraniční, zaměřeni na britské kolonie či přímo na Hongkong. Že je však typy nenazvali a do katalogů nezařadili, svědčí o rozdílu mezi naším tradičním přístupem a přístupem běžným ve světě. Není příjemné to říci, ale my se prostě utápíme ve zkoumání detailů a v důsledku toho za vzácné považujeme to, čeho si jinde v podstatě ani nevšímají. Takový přístup ale nemá konce, u „primitivních“ tisků samozřejmě nalezneme odlišnosti obrovské množství, a protože všeho moc škodí, sběratelé to nakonec unaví a odradí.

Deskové a výrobní vady

Z těch běžné katalogy uvádějí jen odlišnosti u jubilejního přetisku „50 let britské kolonie“ (1891). Ve slově JUBILEE se vyskytuje nižší písmeno „J“ nebo „U“, nebo užší vyšší písmeno „K“.

První dvě nejsou příliš vzácné, neupotřebené i upotřebené mají cenu zhruba o 50 % vyšší než známka s přetiskem standardním. Třetí desková vada („K“) má záznam 1.800/650 ME. Velmi vzácné se vyskytují známky s přetiskem dvojitým (25.000/18.000 ME).

Tady je ale namísto důrazné varování před padělkami přetisků, které se vyskytují ve všech popsanych variantách, tedy u přetisku standardního, u deskových vad i u přetisku dvojitého. Důvodem je skutečnost, že původní známka bez přetisku (2 c růžová 1882) má jako upotřebená záznam jen 42 ME (a v mírně odlišné karmínové barvě dokonce pouhých 3 ME), což je pro

padělatele samozřejmě lákavý rozdíl. Jejich výrobky jsou různé nebezpečnosti, od primitivních po velmi dokonalé. U razítkovaných známek (správného růžového odstínu!) se můžeme pokusit zjistit, co bylo na známku provedeno dřív – zda přetisk, nebo otisk razítka. To ale samozřejmě platí jen pro přetisky jednoduché, protože u dvojitého by se padělateli vyplatilo použít známku neupotřebenou a po provedení padělaného přetisku ji opatřit padělaným otiskem razítka. Tady je proto třeba důsledně vyžadovat atest důvěryhodného znalce, stejně jako u přetisků na známkách poštovních neupotřebených!

U hodnoty 30 c emise 1863 a 1866 (a u přetisků na nich) vede katalog Gibbons vadu – poškozená písmena v nápisu Hongkong, a to za velmi vysoké ceny – stojí tedy za to podívat se na tyto známky vždy pozorně.

Průsvitky

Známky s obrazem královny Viktorie se z hlediska papíru vyskytují ve třech variantách – první emise (1862) je bez průsvitky, následující pak mají průsvitku s korunou a písmeny CC nebo CA. Průsvitky jsou většinou dobře viditelné i při pouhém pohledu na zadní stranu známky položené na černém podkladu; pokud ne, stačí známku položit do černé misky a kápnout na ni trochu lékárenského benzínu. Větší cenové rozdíly jsou hlavně mezi známkami stejných hodnot a stejných nebo podobných barev první emise bez průsvitky a dalších emisí s průsvitkou CC. U známek s průsvitkou CC nebo CA je rozdíl hlavně u nominálu 2 c růžová, resp. karminová, 5 c modrá a 12 c modrá.

Průsvitek však stojí za to si všimnout u všech známek, které vám projdou rukama, tedy i u nejběžnějších razítkovaných v nepatrné katalogové ceně. Mohou se u nich totiž vyskytnout exempláře s průsvitkou *převrácenou* (tedy „vzhůru nohama“, v katalogu Gibbons jsou označeny jako *inverted*), nebo zrcadlově převrácenou (*reversed*, tisk byl proveden na druhou /nesprávnou/ stranu papíru), nebo kombinace obojího, tedy s průsvitkou zrcadlově převrácenou a navíc „vzhůru nohama“ (*inverted and reversed*). Prakticky všechny mají výrazně vyšší cenu než exempláře s průsvitkou standardní, vyskytují se však jen ojediněle, proto jejich podrobným přehledem tento článek nezatěžuju. V katalogu Michel se o nich prozatím nic nedozvíme, ale určitě stojí za to si takový nález dát stranou a když se naskytne příležitost podívat se na známku v katalogu Gibbons, který je vede.

Zajímavé jsou i průsvitky výrazně posunutí, a i když je katalogy nehodnotí, do sbírky se určitě hodí!

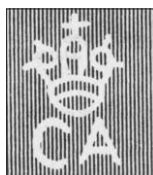
Prakticky všechny současné katalogy průsvitky uvádějí v podobě, jak je vidíme při pohledu na zadní stranu známky. Nebylo to tak ale vždy, například ve starých vydáních katalogů Michel byly průsvitky zobrazeny při pohledu na obrazovou stranu známky – což bylo samozřejmě nepraktické a Michel od toho ustoupil. Zmiňuji to proto, že by to mohlo sběratele splést. Pro všechny případy tedy názorná ukázka, jak posuzovat průsvitku při pohledu na zadní stranu známky.

standardní

převrácená („vzhůru nohama“)

zrcadlově převrácená

dtto a „vzhůru nohama“

Vzorce

Ve starých sbírkách se občas vyskytne neupotřebená známka s přetiskem SPECIMEN, česky tedy Vzor. Tyto přetisky byly používány poštovními správami celého světa, jako první je zavedla britská pošta, a to počínaje známkou 1 šilink 1847. Známky s těmito přetisky byly zpočátku zhotovovány jako srovnávací materiál zasílaný poštmistrům, aby měli k dispozici pravou známku pro případ výskytu padělku. Od roku 1879 známky takto označené si mezi sebou posílaly poštovní správy v rámci výměny organizované Světovou poštovní unií (UPU), opět s cílem informovat, jak vypadá nepochybně pravá známka. Odtud se často dostávaly na filatelistický trh. Protože neměly poštovní platnost, od pošt je postupně získávali i novináři, různé úřady, zastupitelské mise a rovněž sběratelé.

Mnoho známek s přetiskem Specimen má vyšší cenu než známky bez něj, a naopak některé mají cenu výrazně nižší. Toho si samozřejmě povšimli i padělatelé, kteří přetisk Specimen na známky dotiskovali, nebo ho naopak odstraňovali, vždy s cílem zvýšit cenu příslušného exempláře. To se týká i známek Hongkongu, proto je v tomto ohledu namístě opatrnost. Mrzuté je, že u nás běžně používaný katalog Michel známky s přetiskem Specimen nehodnotí, na rozdíl od katalogu Gibbons, který je oceňuje, ovšem ani zde nejsou záznamy prozatím úplné. POKRAČOVÁNÍ

Tuto hodnotu Gibbons vede,

tuto zatím ne katalogizuje.